

David Foenkinos

CĂTRE FRUMUȘEȚE

Traducere din franceză de
DANIEL NICOLESCU

HUMANITAS
fiction

1

Muzeul Orsay din Paris este o fostă gară. În acest fel, trecutul lasă o urmă neobișnuită asupra prezentului. Printre lucrări de Manet și de Monet, te poți duce cu gândul la trenurile sosind printre tablouri. Acum, au loc altfel de călătorii. Unii vizitatori l-au zărit poate pe Antoine Duris în ziua aceea, încremenit în piața de la intrare. Pare picat din lună, uimit că se află acolo. Cuvântul care-i poate zugrăvi cel mai bine sentimentele din această clipă e uluire.

2

Antoine venise mult mai devreme la întâlnirea cu responsabila departamentului de resurse umane. De câteva zile, întregul lui spirit era concentrat pe acest interviu. Orsay era locul unde voia să fie. Se îndreptă cu un pas domol către intrarea destinată personalului. Mathilde Mattel îi precizase, la telefon, să nu cumva s-o apuce pe traseul vizitatorilor. Îl opri un paznic:

— Aveți ecuson?

— Nu, sunt așteptat.

— De către cine?

— ...

— Cine v-așteaptă?

— Scuze... am o întâlnire cu doamna Mattel.

— Foarte bine. Vă rog să vă îndreptați spre recepție.

— ...

După câțiva metri, și-a rostit din nou motivul vizitei. O Tânără îl verifică într-un caiet negru mare:

— Sunteți domnul Duris?

— Da.

— Mi-ați putea da un document de identitate?

— ...

Era absurd. Cine-ar vrea oare să se dea drept Duris?

Se supuse, ascultător, însotindu-și gestul cu un zâmbet înțelegător, ca să-și ascundă stânjeneala. Interviu de angajare părea că începuse deja, întâi cu paznicul, apoi cu recepționera. Se cuvenea să fie performant încă de la primul salut, nu mai era îngăduit nici cel mai mărunt mulțumesc îndoieific. După ce Tânără a verificat dacă era Antoine Duris, i-a indicat drumul pe care trebuia să-l urmeze. Trebuia să meargă de-a lungul unui culoar, la capătul căruia avea să găsească un lift.

— E simplu, n-aveți cum să vă-ncurcați, adăugă ea.

Antoine presimțea că o astfel de frază avea negresit să-l facă să se-ncurce.

La mijlocul corridorului, nu mai știa pe unde să apuce. De cealaltă parte a peretelui cu geamuri, zări un tablou al lui Gustave Courbet. Frumusețea rămâne cel mai bun leac împotriva incertitudinii pe care-l avem. De câteva săptămâni, lupta ca să nu se împotmolească. Simțea că nu prea mai are vlagă, iar cele două interogatorii, venite unul după altul, îi solicitaseră un efort considerabil. Cu toate astea, nu avu sese de rostit decât câteva vorbe, trebuise să răspundă la niște întrebări care nu ascundeau nici cea mai mărunță capcană. Se întorsese la un stadiu primar de înțelegere a lumii, lăsându-se adesea năpădit de niște spaime iraționale. În fiecare zi, simțea tot mai mult consecințele a ceea ce trăise. Avea oare să fie în stare să treacă cu bine de acest interviu cu doamna Mattel?

În liftul care îl ducea la etajul al doilea, aruncă pe furiș o privire spre oglindă și avu impresia că slăbise. Nu era de mirare, cătă vreme mâncă mai puțin, uitând uneori de masa de seară sau de prânz. Totuși, stomacul nu-i făcea probleme. Putea sări câteva mese la rând, fără să simtă ghiorțăieli, de parcă întregul lui trup era de-acum alcătuit din zone anesteziate. Doar mintea îl îmboldea să-și spună: „Antoine, trebuie să mănânci.“ Făpturile omenești aflate în suferință se împart în două tabere. Cele care rezistă prin trup și cele care rezistă grație spiritului. Fie aşa, fie aşa, arareori și, și.

La ieșirea din lift, îl întâmpină o femeie. De obicei, Mathilde Mattel îi aștepta la ea în birou pe cei cu care

avea întâlnire, însă pentru Antoine Duris se hotărâse să se deplaseze. Era probabil foarte nerăbdătoare să afle mai mult despre motivele care-l mânaseră aici.

— Sunteți Antoine Duris? se interesează ea, ca să fie totuși sigură.

— Da. Doriți cartea mea de identitate?

— Nu, nu. De ce?

— Jos mi-a fost cerută.

— E stare de urgență. Așa se-ntâmplă.

— Nu prea văd cine-ar putea pune la cale un atac terorist împotriva DRU¹ de la Muzeul Orsay.

— Nu se știe niciodată, răspunse ea zâmbind.

Ceea ce ar fi putut să treacă drept o vorbă de duh din partea lui Antoine sau chiar drept umor era de fapt o constatare rece. Ea făcu un gest cu mâna, ca să indice drumul spre birou. Pătrunseră pe un culoar lung și strâmt, unde nu întâlniră pe nimeni. În timp ce o urma, se gândi că femeia aceea avea probabil o viață plăticosă, câtă vreme prima potențiali viitorii angajați la o oră în care restul funcționarilor nu părea să fi sosit la lucru. Nu trebuia căutată nici o logică în felul în care erau rânduite gândurile lui Antoine.

Odată ajunși în birou, Mathilde i-a propus ceai, cafea, apă, altceva, dar Antoine a preferat să zică nu, mulțumesc – nu, mulțumesc – nu, mulțumesc. Atunci, ea a început:

— Trebuie să vă spun că am fost foarte surprinsă când am primit CV-ul dumneavoastră.

1. Director de resurse umane. (N. tr.)

— De ce?
— De ce? Mă întrebați de ce? Sunteți conferențiar...

— ...

— Ba chiar aveți un oarecare renume. Cred că am și dat peste unul dintre articolele dumneavoastră. Iar acum, candidați... pentru un post de paznic de sală.

— Da.

— Nu vi se pare ciudat?

— Nu neapărat.

— Mi-am permis să sun la ENSBA¹, mărturisi Mathilde după o vreme.

— ...

— Mi-au confirmat că ați hotărât să vă părăsiți slujba. Așa, de azi pe mâine, nitam-nisam.

— ...

— V-ați săturat să predăți?

— ...

— Ați intrat cumva... într-un soi de depresie? E de înțeles. Din ce în ce mai multă lume ajunge la *burn-out*.

— Nu. Nu. Voi am să pun punct. Pur și simplu. Mă voi întoarce cu siguranță cândva, dar...

— Dar ce?

— Știți ceva, doamnă? Am candidat pentru o slujbă și aş vrea să știu dacă am șanse să-o primesc.

— Nu vă simțiți supracalificat?

1. Abreviere de la École nationale supérieure des beaux-arts de Lyon [Școala Națională Superioară de Bele-Arte din Lyon]. (N. tr.)

— Iubesc artă. Bun, am studiat-o, am predat-o, atât doar că acum am chef să stau aşezat într-o sală, în mijlocul tablourilor.

— Nu-i o meserie ușoară. Vi se pun întrebări tot timpul. În plus, aici, la Orsay, sunt mulți turiști. Trebuie să fiu mereu vigilant.

— Dacă aveți îndoieri, angajați-mă de probă.

— Am nevoie de personal, pentru că săptămâna viitoare inaugurăm o mare retrospectivă Modigliani. O să atragă puhoi de public. E un eveniment deosebit.

— Pică bine.

— De ce?

— Teza mea de doctorat e despre el.

Mathilde nu răspunse nimic. Antoine crezuse că această dezvăluire avea să atârne în favoarea lui. Dimpotrivă, părea să accentueze ciudătenia demersului său în ochii doamnei DRU. Ce căuta aici un erudit ca el? Nu putea să-i spună adevărul? Era ca un animal hăituit, pe care doar gândul că se va refugia într-un muzeu părea să-l liniștească.

3

În mai puțin de o zi, își reziliase toate abonamentele și înapoiase cheile de la apartamentul unde locuia. Proprietarul îi spusese: „E nevoie de un preaviz de două luni, domnule Duris... Nu se poate pleca așa... Trebuie să-mi iau măsuri de siguranță.“ Tu-

ruise câteva fraze pe un ton de măhnire nemăsurată. Antoine îi rețezease monologul. „Nu vă faceți griji. O să vă plătesc cele două luni.“ Închiriase o camionetă în care-și îngheșuise toate cutile. În principal, cutii cu cărți. Citise un articol despre niște japonezi care-și abandonau viața în acest chip, de pe-o zi pe alta. Li se spunea *evaporați*. Cuvântul asta minunat aproape că ascundea tragedia situației. Adesea, era vorba despre oameni care-și pierduseră locul de muncă și care nu erau în stare să-și asume năruirea în sânul unei societăți întemeiate pe aparență. Preferau să fugă și să devină boschetari, decât să înfrunte privirea unei soții, a unei familii, a unor vecini. Dar asta n-avea nici în clinici în mâncă cu situația lui Antoine, care se afla în punctul de vârf al carierei și era un dascăl emerit și respectat. An de an, zeci de studenți și de studente visau să-și scrie disertația cu el. Și-atunci? Fusese despărțirea de Louise, dar timpul tămaďuise rana sentimentală. Și, până la urmă, tuturor li se-ntâmplă să sufere din dragoste. Nu-ți abandonezi viața pentru atâta lucru.

Își lăsase toate cutile și cele câteva piese de mobilier pe care le avea într-un depozit din Lyon. Și luase trenul spre Paris, având cu el doar o valiză. În primele nopți dormise într-un hotel de două stele din preajma gării, după care găsise o garsonieră de închiriat într-un cartier popular din capitală. Nu-și trecuse numele pe cutia de scrisori și nu-și făcuse nici un abonament. Gazul și electricitatea erau pe numele proprietarului. Nimici nu-l mai putea găsi. Desigur, cei apropiati

intraseră la griji. Ca să-i liniștească sau, mai degrabă, ca să fie lăsat în pace, expediase un mesaj:

Dragii mei,

Sunt profund măhnit de neliniștea pe care e posibil să v-o fi pricinuit. Ultimele zile au fost atât de încărcate, încât nu am putut să vă răspund la mesaje. Fiți liniștiți, totul e-n regulă. Am hotărât brusc să plec într-o lungă călătorie. Știți că, de multă vreme, plănuiesc să scriu un roman, aşa că, iată, îmi iau un an sabatic și pornesc la drum. Știu că aş fi putut organiza o petrecere de despărțire, dar totul s-a petrecut foarte repede. De dragul proiectului, să nu mi-o luați în nume de rău, o să retez legăturile cu lumea. N-o să mai am telefon. Vă voi trimite uneori niște mail-uri.

Vă iubesc,

ANTOINE

A primit răspunsuri admirative din partea unora, alții l-au socotit oleacă smintit. Dar, la urma urmei, era celibatar, fără copii, poate că venise momentul să-și vadă visul cu ochii. Mulți dintre prietenii lui au sfârșit prin a-l înțelege. A citit veștile de la ei, fără să le răspundă. Doar sora lui n-a crezut în acel mesaj. Eléonore îi era prea apropiată ca să admită că ar fi putut pleca aşa, fără măcar să ia masa împreună pentru ultima dată. Fără măcar să-și îmbrățișeze nepoata, cu care îi plăcea la nebunie să se joace. Ceva scărțâia. L-a

bombardat cu mesaje: „Te rog. Spune-mi unde te află. Zi-mi ce probleme ai. Sunt sora ta, sunt aici, te rog nu mă lăsa aşa. Rupe tăcerea!“ Nimic. Nică un răspuns. A încercat, a schimbat tonul: „Nu-mi poți face aşa ceva. E dezgustător. Nu cred o iota din povestea ta cu romanul!“ Numărul mesajelor creștea. Antoine nu-și mai conecta telefonul. A făcut-o o singură dată și a citit nenumăratele väcăreli ale soră-sii. Ar fi trebuit să scrie doar câteva cuvinte, măcar ca să-o liniștească. Să-i vorbească. De ce nu reușea? A rămas înțepenit în fața ecranului mai bine de un ceas. Îi era cu neputință. A început să se simtă cuprins de un soi de stinghereală. O stinghereală care te împiedică să acționezi.

În cele din urmă, a reușit să-i răspundă: „Am nevoie de timp doar pentru mine. O să-ți dau vești curând, dar încetează să mai fi îngrijorată. Sărut-o cu foc pe Joséphine. Fratele tău, Antoine.“ Închise îndată telefonul, de teamă să nu-l sune după citirea mesajului. Ca un criminal care se teme să nu fie descoperit, se hotărî să scoată cartela SIM, pe care o puse într-un sertar. Nimeni nu va mai putea lua legătura cu el. Lui Eléonore i s-a luat o piatră de pe inimă la citirea acestui mesaj. A înțeles îndată că totul era fals și că îi fusese probabil necesar un efort considerabil ca să scrie acele câteva cuvinte politicoase. Îngrijorarea îi rămânea însă la fel de mare. În mod vădit, nu-i mergea bine. Fusese surprinsă că semnatura era „Fratel tău, Antoine“. Folosea pentru prima oară această formulă, de parcă ar fi vrut să le redefinească relația,

aşa, ca să fie sigur. Habar n-avea însă prin ce trecea Antoine şi de ce se purta aşa, însă ştia că ea n-avea să-l lase baltă. Departe de a o linişti, mesajul îi întărea ideea că trebuia să dea cât mai repede de el. Va avea nevoie de timp şi de energie, dar va izbuti în cel mai neprevăzut mod.

4

Ieşind din casă, Antoine se întâlni cu un vecin. Un bărbat fără vîrstă, rătăcit între patruzeci şi şaizeci de ani. Acesta îşi pironi privirea asupra lui, după care îl întrebă: „Sunteţi nou pe-aici? Aţi venit în locul lui Thibault?“ Antoine bălmăji un răspuns afirmativ, apoi anunţă că era foarte grăbit, ca să curme orice nou elan interogativ. Chiar e nevoie să fim întrebaţi fără încetare cine suntem, ce facem, de ce locuim aici şi nu altunde? De când evadase, Antoine îşi dădea seama că viaţa socială nu se opreşte niciodată şi că devinea aproape imposibil să te strecori printre picăturile ploii umane.

La serviciu, cel puţin, nimeni n-avea să-l remарce. Paznicul de muzeu nu există. Lumea trece prin faţa lui, cu privirea atintită la următorul tablou. Dacă vrei să fi singur în mijlocul unei mulţimi, e o meserie nemaipomenită. Mathilde Mattel îl înştiinţase, chiar la sfârşitul întrevederii, că avea să înceapă de luna viitoare. Chiar în uşa biroului, adăugase:

16

— Tot nu vă înțeleg motivele, dar, până la urmă, putem considera că e un noroc pentru noi să vă avem aici.

Tonul ei fusese nespus de călduros. Pentru Antoine, rupt de lume cum era, fusese singura persoană cu care purtase o conversaţie adevărată de o săptămână încوace. De aceea, numele acestei femei căptătase o importanţă nemăsurată. În zilele următoare, se gândise la ea în mai multe rânduri, aşa cum îți îndreptă atenţia, la ceas de noapte, asupra unui punct luminos. Era oare căsătorită? Avea copii? Cum poți ajunge DRU la Muzeul Orsay? Îi plăcea oare filmele lui Pasolini, cărţile lui Gogol, *Impromptu*-urile lui Schubert? Lăsându-se la cheremul acestei dorinţe de a cerceta, Antoine se văzu silit să admită că nu era mort. Curiozitatea deosebeşte lumea celor vii de cea a umbrelor.

Antoine stătea aşezat pe scaun, în costumul lui de culoare discretă. Fusese repartizat la una dintre sălile expoziţiei Modigliani. Chiar în faţa unui portret al lui Jeanne Hébuterne. Ce stranie potrivire pentru el, care cunoştea atât de bine viaţa acestei femei, destinul ei tragic. Înghesuiala era atât de mare în această primă zi, încât nu izbutea să cerceteze atent tabloul. Lumea dădea buzna să vadă retrospectiva. Ce-ar fi zis pictorul despre asta? Antoine fusese mereu fascinat de aceste vieţi care erau încununate de succes de-abia după ce se încheiau. Gloria, recunoaşterea, banii, toate sosesc, dar prea târziu; răsplata e adusă unui sac de oase.

17